

Міністерство освіти і науки України
Харківський обласний відділ Українського географічного товариства
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Белгородський державний університет
Харківська обласна станція юних туристів

РЕГІОН - 2010:

СТРАТЕГІЯ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

МАТЕРІАЛИ

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

(м. Харків, 4–5 листопада 2010 р.)

Харків
2010

Редакційна колегія: **В.С. Бакіров**, д.соц.н., проф. (голова редакційної колегії), **К.А. Нємець**, д.геогр.н., проф. (заступник голови редакційної колегії), **А.П. Голіков**, д.геогр.н., проф., **А.В. Гриценко**, д.геогр.н., проф., **С.І. Іщук**, д.геогр.н., проф., **К.В. Мезенцев**, д.геогр.н., проф., **Л.М. Нємець**, д.геогр.н., проф., **Я.Б. Олійник**, д.екон.н., проф., член-кор. АПН України, **О.М. Петін**, д.геогр.н., проф., **В.А. Редіна**, к.пед.н., доц., **І.К. Решетов**, д.геол.-мін.н., проф., **О.Г. Топчієв**, д.геогр.н., проф.

Адреса редакційної колегії: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, пл. Свободи, 4, м. Харків, 61077, к. 3-62, тел. 8(057) 707-52-74, e-mail: ggfekonom@yandex.ru.

Затверджено до друку рішенням вченої ради геолого-географічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол № 1 від 01.10.2010 р.).

Регіон – 2010: стратегія оптимального розвитку: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Харків, 4-5 листопада 2010 р. / Гол. ред. колегії В.С. Бакіров. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – 375 с.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

ISBN 978-966-623-704-3

© Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, оформлення, 2010

З М І С Т

Шершнев О.В., Флерко Т.Г., Гайдаш Е.А. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТУРИСТСКО-ЭКСКУРСИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПРЕДЕЛАХ ПОГРАНИЧНЫХ ТЕРРИТОРИЙ ГОМЕЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ	57
Немец К.А. МОДЕЛЮВАННЯ ПОЛІВ ВПЛИВУ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ	60
Сонько С.П., Голубкіна О.М. ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «РЕГІОН»	62

СЕКЦІЯ 1.

РОЛЬ НАУК ПРО ЗЕМЛЮ У РОЗРОБЦІ СТРАТЕГІЇ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ. ОСВІТА ДЛЯ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Афанасьев Л.И., Горяинов С.В., Космачев В.Г., Космачева М.В., Матвеев А.В., Смыслова Л.И., Тхоржевский Э.С., Ченцов Г.Ф. ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ КИНОМАТЕРИАЛОВ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ УЧЕБНЫХ ГЕОЛОГИЧЕСКИХ ПРАКТИК	66
Вірченко П.А., Буцький А.П. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ	67
Вірченко П.А., Ковтун Л.О. РОЛЬ СИСТЕМИ ОСВІТИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	70
Грищенко Н.В. РАЗГОВОРНЫЙ КЛУБ ДЕЛОВОГО ОБЩЕНИЯ КАК СПОСОБ ВНЕАУДИТОРНОЙ РАБОТЫ СО СТУДЕНТАМИ	72
Дубровина О.П. ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ТОЛЕРАНТНОСТИ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ	74
Колтунова М.А. РОЛЬ МАРШРУТНЫХ НАБЛЮДЕНИЙ В ФОРМИРОВАНИИ ГЕОГРАФИЧЕСКОГО ОБРАЗА МЫШЛЕНИЯ	75
Лозинський Р.М. СПОСІБ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ У СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ	77
Машкіна В.В. ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ» НА РІВНІ СТАНДАРТУ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ	80
Скоробогатов А.В. РОЗВИТОК КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ШКОЛИ	82
Trushnikov D.Y. TEACHING TECHNOLOGIES AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF CIVILIZATION	86
Немец К.А. АНАЛІЗ ТРАЄКТОРІЇ РОЗВИТКУ СОЦІОГЕОСИСТЕМ	93
Моштаківа Н.В. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ»	96

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ»

Н.В. Моштаківа

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Згідно чинного на сьогоднішній день Закону України «Основи законодавства про культуру», в Україні гарантується розвиток мережі різних за видами діяльності та формою власності закладів культури: театрів, філармоній, професійних творчих колективів, кіностудій, організацій телебачення, радіомовлення, кіновідеопрокату, видавництв, редакцій, музеїв, художніх галерей (виставок), бібліотек, архівів, клубних закладів, кінотеатрів, цирків, парків культури та відпочинку, навчальних закладів і наукових установ, позашкільних закладів естетичного виховання і дозвілля дітей та юнацтва, дизайнерських, реставраційних центрів і майстерень, історико-культурних, архітектурних заповідників, заповідних територій тощо. На території кожної адміністративно-територіальної одиниці створюється соціально необхідний комплекс закладів, підприємств і організацій культури [6, ст. 21].

В той же час, зазначений закон, по-перше, не дає визначення поняття «заклад культури», а по-друге, поряд з поняттям «заклад культури» використовує інші («підприємство», «організація», «установа», «орган»), але не пояснює, як вони співвідносяться. На рис. 1 представлена схема, складена на основі аналізу цілого ряду нормативно-правових документів, зокрема [15, 3, 11, 4 тощо], яка наочно демонструє взаємозв'язки між поняттями «організація», «установа», «підприємство», «заклад», «орган» та показує місце закладів культури серед них (рис. 1) [14].

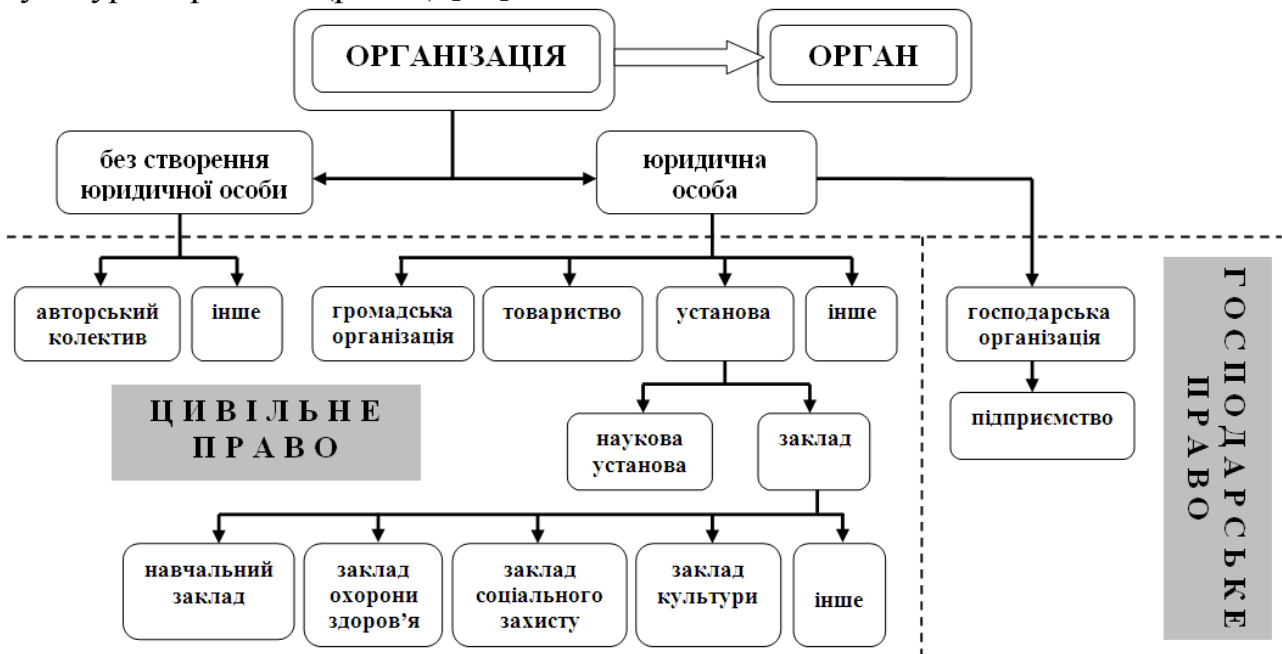

Рис. 1. Схема співвідношення понять «організація», «орган», «установа», «підприємство», «заклад» [14]

Аналіз вказаних джерел дозволяє зробити висновок, що найзагальнішим серед зазначених понять є поняття «організація» [14].

Організація – це об'єднання двох або більше осіб (як юридичних, так і фізичних), які є суб'єктами права [1, с. 399].

Організація може набути статусу юридичної особи, якщо вона створена і зареєстрована в установленому законом порядку. Це стосується господарських, громадських та релігійних організацій, а також різних товариств, установ тощо (рис. 1). Прикладом організації, яка не є юридичною особою, може бути авторський колектив, тобто колектив осіб, які спільно (у співавторстві) створили твір (рис. 1). Чинне законодавство не вимагає від них реєстрації [14].

Різновидом організації, яка має статус юридичної особи, є установа (рис. 1). Згідно зі статтею 83 Цивільного кодексу України «юридичні особи можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом», а «**установою** є організація, створена однією або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна» [15, ст. 83].

Різновидом господарської організації є підприємство (рис. 1). У статті 2 Господарського кодексу України підприємство розглянуто як організаційну форму господарювання і визначено так: «**підприємство** – це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торгівельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами» [3, ст. 2].

Щодо взаємозв'язку між поняттями «установа» та «підприємство», то це поняття різних галузей права: установа – це організаційно-правова форма юридичних осіб (цивільне право), а підприємство – організаційна форма господарювання (господарське право) (рис. 1). Отже, установи, товариства та інші форми організацій, які здійснюють господарську діяльність (тобто виготовляють та реалізують продукцію, виконують роботи чи надають послуги вартісного характеру, що мають цінову визначеність) є підприємствами [14].

Поняття «заклад» як Цивільний, так і Господарський кодекси України не використовують. Але в цих кодексах та інших законодавчих актах широко вживають похідні поняття, наприклад: «заклад освіти» [10, ст. 3], «закладохорони здоров'я» [15, ст. 29; 7, ст. 3], «заклад соціального захисту населення» [15, ст. 66], «навчальний заклад» [15, ст. 29; 3, ст. 69; 10, ст. 3], «оздоровчий заклад» [3, ст. 69], «профілактичний заклад» [3, ст. 69] тощо (рис. 1). У зв'язку з цим заклад можна визначити як установу з певним штатом службовців і адміністрацією, що працюють в якій-небудь галузі освіти, науки, культури і т. ін. [2, с. 395].

Тобто заклад є різновидом установи, а заклади, які здійснюють господарську діяльність, з погляду господарського права є підприємствами.

Стосовно поняття «орган» слід зазначити, що законодавство України широко вживає його у різних термінологічних словосполученнях (наприклад, «органзаконодавчої (виконавчої, судової) влади» [13, ст. 6], «органмісцевого самоврядування» [13, ст. 5], «орган стандартизації» [12, ст. 1], «орган контролю» [8, ст. 1], «орган оцінки відповідності» [11, ст. 1; 8, ст. 1], «орган, що призначає» [11, ст. 1]), але не містить визначення цього загального поняття. Доцільно використати таке визначення: **орган** – це юридична чи адміністративна одиниця, яка має певні повноваження та відповідну структуру [5, п. 6.1]. Орган може бути організацією в юридичному сенсі, або її частиною (рис. 1) [14].

На сьогоднішній день Міністерством культури і туризму підготовлено проект нового Закону України «Про культуру», в якому запроваджено термін «заклад культури». Відповідно до Проекту від 2.06.2010 р., «**заклад культури**» – це юридична особа (установа, підприємство, організація, об'єднання) або структурний підрозділ юридичної особи (філія, відділення, представництво), основною функцією яких є діяльність у СК. До діяльності у СК відноситься творча, господарська, наукова, бібліотечна, інформаційна, освітня, культурно-дозвільна та розважальна діяльність, спрямована на створення, тиражування, розповсюдження, демонстрування (публічний показ), популяризацію, збереження і використання культурних благ та цінностей для задоволення культурних потреб громадян [9, ст. 1].

Різноманіття та неоднозначність визначення системи понять у галузі культури вимагає проведення аналізу та подальших досліджень, в т.ч. з позицій суспільної географії, яка займається комплексним вивченням цієї сфери.

Список використаних джерел: 1. Большой юридический словарь / Под ред. А.Я. Сухарева, В.Е. Крутских. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ИНФРА-М, 2000. - 704 с. - (Серия «Библиотекасловарей «ИНФРА-М»); 2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. - К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.; 3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (з останніми змінами згідно із Законом України від 01. 12. 2005 р. № 3164-IV); 4. ДК 002:2004 Державний класифікатор України. Класифікація організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ) (зі зміною 1, що набрала чинність з 01. 09. 2005 р.); 5. ДСТУ 1.1:2001 Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Терміни та визначення основних понять; 6. Закон України «Основи законодавства України про культуру» від 14. 12. 1992 р. № 2117-XII; 7. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19. 11. 1992 р. № 2801-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 25. 03. 2005 р. № 2505-IV); 8. Закон України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності» від 17. 05. 2001 р. № 2407-III; 9. Закон України «Про культуру»: Проект № 6469 від 02. 06. 2010 р. // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=37825; 10. Закон України «Про освіту» від 23. 05. 1991 р. № 1060-XII (з останніми змінами згідно із Законом України від 26. 12. 2002 р. № 380-IV); 11. Закон України «Про стандарти, технічні регламенти та процедури оцінки відповідності» від 01. 12. 2005 р. № 3164-IV; 12. Закон України «Про стандартизацію» від 17. 05. 2001 р. № 2408-III (з останніми змінами згідно із Законом України від 01. 12. 2005 р. № 3164-IV); 13. Конституція України; Прийнята 28. 06. 1996 р.; 14. Термінологічні поради. Запитання. Що таке підприємство, установа, організація, заклад, орган // Стандартизація, сертифікація, якість. - 2006. - № 2. - с. 33-36; 15. Цивільний кодекс

України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV (з останніми змінами згідно із Законом України від 23. 06. 2005 р. № 2710-IV).